

Program: Klimat i Energia

Analizy i Opinie CSM

w cyklu:

„Zmiany klimatu: wyzwania dla gospodarki”

Nr 8(marzec)/2010

„Polityka klimatyczna a gospodarka w Chińskiej Republice Ludowej”

Marcin Szwajkajzer

Postępujące zmiany klimatyczne mają wpływ na politykę, gospodarkę i na codzienne życie Polaków. Stanowią one globalne wyzwanie nie tylko dla polityków, ale dla całych społeczności, jak również dla każdego z nas.

Mając na uwadze złożoność problemów związanych ze zmianami klimatu, dostrzegamy pilną potrzebę debaty publicznej angażującej szerokie spektrum partnerów, w tym przedstawicieli świata polityki, nauki, środowisk biznesowych, administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych.

Wierzymy, że szanse i zagrożenia związane ze zmianami klimatu powinny być odzwierciedlone w priorytetowych założeniach polskiej polityki wewnętrznej i zewnętrznej oraz na forum Unii Europejskiej i ONZ.

Widzimy potrzebę działań, szczególnie ze strony instytucji szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego, zmierzających do podniesienia świadomości społecznej w zakresie zmian klimatycznych oraz wynikających z nich konsekwencji dla Polski.

Polityka klimatyczna a gospodarka w Chińskiej Republice Ludowej

Od końca lat 70' głównym celem rządu Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) jest rozwój gospodarczy. Przez lata, aż do dziś utrzymywano wysoki 10% wzrost PKB. Przy takim tempie rozwoju krajowe źródła szybko stały się niewystarczające i Chiny zostały zmuszone do importu surowców energetycznych, w tym ropy naftowej. Tym samym, Chiny wkroczyły na nową dla siebie drogę uzależnienia rozwoju gospodarczego od czynników zewnętrznych.

Największą ofiarę za rozwój Chin poniosło środowisko naturalne. W sposób niekontrolowany przez lata zanieczyszczano rzeki, nieodpowiednio gospodarowano odpadami, dbając jedynie o dodatni wzrost gospodarczy. W samym roku 2005, chińska gospodarka wyemitowała do atmosfery 7,5 mld ton gazów cieplarnianych, wyprzedzając tym samym Stany Zjednoczone, uchodzące za największego emitenta tych gazów¹. Skutki zaniechań z przeszłości stają się obecnie coraz poważniejszym problemem Państwa Środka.

Logika wydarzeń zdaje się być następująca: zmiany klimatu wpływają na rozwój Chin, a rozwój Chin wpływa na zmiany klimatu. Rządzący nie zrezygnują z dalszego rozwoju, zatem nie pozostaje nic innego jak zminimalizowanie negatywnego wpływu, jaki wywiera on na środowisko, w tym na klimat. Z powodu położenia geograficznego Chiny są bardzo podatne na negatywne konsekwencje zmian klimatu. Większość społeczeństwa żyje na terenach nizinnych oraz na terenach zagrożonych zalaniem w przypadku podniesienia się poziomu wody. Wszelkie anomalie pogodowe mogą wywołać kataklizmy na dużą skalę i zagrozić załamaniem rozwoju gospodarki.

Instytucje odpowiedzialne za politykę klimatyczną

Przed rokiem 1998, instytucją odpowiedzialną za prace nad polityką klimatyczną była Chińska Administracja Meteorologiczna² (CAM). Wspólnie z Chińską Akademią Nauk³ przygotowywała raporty o konsekwencjach zmian klimatycznych. Naukowcy tych instytucji uczestniczyli w pierwszych Spotkaniach Stron Konwencji Klimatycznej UNFCCC⁴ (Conference of the Parties - COP). Jednak, w obliczu coraz bardziej odczuwalnych skutków

¹ CRS Report of Congress, China's Greenhouse Gas Emissions and Mitigation Policies, September 10, 2008.

² ang. China Meteorological Administration.

³ ang. Chinese Academy of Science.

⁴ ang. United Nations Framework Convention on Climate Change.

zmian klimatu i intensyfikacji anomalii pogodowych oraz wpływu tych czynników na chińską gospodarkę, kompetencje w działaniu i obowiązków w tych obszarach zostały podniesione w hierarchii administracji państwowej. Obecnie najważniejszym urzędem zajmującym się polityką klimatyczną jest Narodowa Komisja Rozwoju i Reform⁵ (NKRR). Jest ona jedną z najpotężniejszych instytucji państwowych w Chinach, odpowiadającą za administrację oraz planowanie chińskiej gospodarki bezpośrednio przed Radą Państwa⁶. W ramach NKRR został wydzielony Departament ds. Zmian Klimatu do którego zadań należy analiza wpływu zmian klimatu na rozwój społeczny i gospodarczy Chin oraz tworzenie ogólnonarodowych strategii⁷. W ramach NKRR dochodzi do intensywnej współpracy pomiędzy departamentem odpowiedzialnym za klimat a Biurem Energii. Obie komórki rozwijane są prawie równolegle. W roku 2005 utworzono Główne Narodowe Biuro ds. Energii, będące częścią Rady Państwa. Dwa lata później założony został Centralny Narodowy Komitet ds. Zmian Klimatu⁸ (CNKZK). Przewodniczącym Komitetu jest premier Wen Jiabao, który wraz z pozostałymi 20 ministerstwami oraz urzędami państwowymi⁹ koordynuje jego prace. Celem prac CNKZK jest międzyresortowa koordynacja strategii i polityki klimatycznej. Na poziomie instytucjonalnym chińska polityka klimatyczna jest tworzona równolegle z polityką energetyczną. Obie stały się jednymi z najważniejszych polityk wewnętrznych ChRL.

Skutki globalnego ocieplenia

Globalne ocieplenie było długo ignorowane przez chińskich polityków. Jednakże w ciągu ostatnich lat, przeprowadzone badania¹⁰

⁵ ang. National Development and Reform Commission.

⁶ NKRR odpowiada m.in. za realizację planów pięcioletnich.

⁷ <http://www.ccchina.gov.cn/en/> - strona internetowa poświęcona chińskiej polityce przeciwdziałania zmianom klimatycznym.

⁸ Ang. National Leading Committee on Climate Change.

⁹ Pełna lista.: Rada Państwa, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Narodowa Komisja Rozwoju i Reform (*National Development and Reform Commission*), Ministerstwo Nauki i Technologii, Ministerstwo Przemysłu i Technologii Informacyjnej, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Gospodarki Ziemią i Zasobami, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Miast i Obszarów Wiejskich, Ministerstwo Transportu, Ministerstwo Gospodarki Wodnej, Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Zdrowia, Narodowy Urząd Statystyczny (*National Bureau of Statistics*), Administracja Lasów Państwowych (*State Forest Administration*), Chińska Akademia Nauk, Chińska Administracja Meteorologiczna, Krajowe Biuro Energii (*National Energy Bureau*), Administracja Lotnictwa Cywilnego Chin, Państwowa Administracja ds. Oceanów.

¹⁰ Odsyłam do badań prowadzonych przez placówki badawcze jak Chińska Akademia

wykazały silny wpływ zmian klimatu na gospodarkę Chin. Do rządzących przemówiły nasilające się w ostatnich latach katastrofy naturalne. Tereny uprawne na zmianę nawiedzają susze i powodzie¹¹, co zagraża bezpieczeństwu żywności Chin. W 2001 roku, rządy ChRL oraz Wielkiej Brytanii wspólnie zainicjowały kilkuletni projekt „Wpływ Zmian Klimatycznych na Chińskie Rolnictwo”¹². Wyniki badań zostały przedstawione dopiero w 2008 roku, a także podczas 14. Konferencji Stron UNFCCC w Poznaniu (COP-14). Okazało się, że nawet przy wzmożonym nakładzie technologicznym, Chiny najprawdopodobniej nie uchronią się przed spadkiem produkcji rolnej. Według przedstawionego raportu jest to spowodowane w znacznym stopniu globalnym ociepleniem, a Chiny muszą liczyć się z jeszcze poważniejszymi, intensywniejszymi anomaliami pogodowymi. W ubiegłym wieku średnia temperatura roczna wzrosła w Chinach o 0,6-0,8°C, co przyczyniło się między innymi do utraty ponad 20% powierzchni lodowców¹³. Podwyższenie poziomu światowych mórz o 1 metr, oznaczałoby konieczność przesiedlenia w Chinach 67 milionów ludzi¹⁴. Departament Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych w Ministerstwie Spraw Cywilnych¹⁵ ustalił, że z powodu wzrastającej liczby kataklizmów ich ofiarą mogło paść już nawet 400 milionów obywateli, powodując szacunkowe roczne straty w gospodarce w wysokości 200 miliardów yuanów¹⁶. Dla rządu chińskiego profilaktyka ma przełożenie ekonomiczne – zapobieganie dalszym zmianom klimatu i degradacji środowiska naturalnego jest tańsze, niż zaniechanie działań adaptacyjnych i mitygujących.

Chiński sektor energetyczny

Podstawowym surowcem energetycznym Chin są wysokoemisyjne paliwa kopalne. Rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną, rozwój energochłonnej gospodarki i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego

Nauk, Chińska Administracja Meteorologiczna oraz projektów realizowanych we współpracy z ONZ i innymi państwami.

¹¹ Prowincja Yunnan w południowych Chinach przeżywa najgorszą suszę od dziesięcioleci, która trwa od września zeszłego roku. Dotknięty obszar to 2,1 mln hektarów pól uprawnych. Straty szacowane są na 10 mld yuanów (1,5 mld USD).

¹² ang. Impacts of Climate Change on Chinese Agriculture.

¹³ J. Pan, China and climate change: the role of the energy sector, <http://www.scidev.net>

¹⁴ Więcej przykładów o zagrożeniach podanych jest w dokumencie The People's Republic of China Initial National Communication on Climate Change, <http://unfccc.int/resource/docs/natc/chnnc1exsum.pdf>.

¹⁵ ang. Ministry of Civil Affairs.

¹⁶ Jest to równowartość około 30 miliardów USD, co stanowi 1% PKB.

są jednymi z priorytetów chińskiego rządu¹⁷. W roku 2004, 67,7% produkowanej energii elektrycznej pochodziło z elektrowni węglowych, a 22,7% z elektrowni zasilanych ropą naftową. Tylko 7% energii pochodziło z elektrowni niskoemisyjnych, w tym atomowych i wodnych. Uzależnienie od paliw kopalnych powoduje ciągły wzrost emisji gazów cieplarnianych. W latach 90' emisje te wzrosły o prawie 40%, przy jednoczesnym, czterokrotnym wzroście zapotrzebowania na energię w latach 1980-2006. W 2000 roku, Chiny były odpowiedzialne za 15% ich światowych emisji¹⁸. Przewiduje się, że do roku 2030 Chiny będą produkowały ponad jedną czwartą emisji gazów cieplarnianych¹⁹.

Chińskie władze prowadzą obecnie politykę polegającą na zamykaniu najmniej wydajnych elektrowni, podnoszeniu efektywności energetycznej oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych²⁰. W latach 1980-2006 zapotrzebowanie energetyczne na wyprodukowaną jednostkę PKB spadło o 60% i obecnie kształtuje się na poziomie porównywalnym do większości krajów wysoko rozwiniętych. Pozytywnym sygnałem jest również spadająca emisja CO₂ na jednostkę PKB²¹. Do roku 2020, Chiny planują zwiększyć produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do 15%²². Projekty obecnie realizowane w ramach chińskiej polityki energetycznej mają na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych, do których zobowiązały się Chiny, przy jednoczesnym uniezależnieniu się od importowanych surowców energetycznych.

Perspektywa międzynarodowa

W roku 2002 Państwo Środka ratyfikowało Protokół z Kioto rozpoczynając tym samym swój aktywny udział w światowych negocjacjach klimatycznych. W ramach procesu negocjacyjnego UNFCCC Chiny mają status kraju rozwijającego się i w negocjacjach często

¹⁷ China's National Climate Change Programme – rządowy program ChRL walki ze zmianami klimatu.

¹⁸ G. Heggelund, China's climate change policy: domestic and international developments, *Asian Perspective*, Vol. 31, No. 2, 2007, str. 155-191.

¹⁹ World Resources Institute, CAIT, part I:

http://pdf.wri.org/navigating_numbers_chapter2.pdf

²⁰ D. Zhou, 2003, China's Sustainable Energy Scenarios in 2020, China Environmental Science Press, Beijing, August 2003.

²¹ D. Freeman, J. Holsag, *Climata for Cooperation: the EU, China and climate change*, Brussels Institute of Contemporary Chinese Studies, September 2009.

²² Już teraz Chiny są największym na świecie producentem energii ze źródeł odnawialnych. Pod względem zaawansowania technologicznego wyprzedziły kraje rozwinięte i znacznie obniżyły koszty uzyskiwanej energii.

reprezentują interesy grupy G-77²³. Chiny wielokrotnie podkreślały, że jakiegokolwiek podjęcie działań państw rozwijających się, wynikające z Konwencji Klimatycznej, są uzależnione od postawy i wywiązywania się z zobowiązań przyjętych przez kraje rozwinięte. Chiny uważają, że rozwój gospodarczy tych krajów odbył się kosztem obecnych zmian klimatu. Sugerują, że powinny one ponieść najwyższe koszty redukcji emisji gazów cieplarnianych, przeznaczyć fundusze na pomoc w adaptacji do zmian klimatu dla krajów Trzeciego Świata, oraz umożliwić transfer niezbędnych technologii. Państwo Środka obawia się, że międzynarodowe negocjacje dotyczące klimatu są w istocie narzędziem Zachodu mającym na celu zahamowanie rozwoju chińskiej gospodarki. Fiasco negocjacji w Kopenhadze podczas COP-15 wynika między innymi z braku zrozumienia dla polityki klimatycznej Chin. Chińskie stanowisko negocjacyjne oparte jest na wyliczeniu emisji CO₂ per capita, co jest nie do przyjęcia dla krajów rozwiniętych. Ponadto, Państwo Środka uważa, że to kraje rozwinięte ponoszą historyczną odpowiedzialność za obecnie zachodzące zmiany klimatu i powinny wywiązać się z przyjętych w Protokole z Kioto zobowiązań pomocy finansowanej i technologicznej krajom grupy G-77. Chiny natomiast starają się wprowadzić na arenę międzynarodową własny model walki ze zmianami klimatu, oparty przede wszystkim na nieograniczaniu rozwoju gospodarczego krajów poprzez nakładanie limitów emisji gazów cieplarnianych. Na początku listopada 2009 roku na Forum Współpracy Chiny-Afryka (FOCAC)²⁴ jednym z postanowień końcowych były założenia wspólnej polityki przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym²⁵. Założono specjalny fundusz mający na celu finansowanie projektów ekologicznych. Jednocześnie należy pamiętać o silnej gospodarczej zależności pomiędzy Chinami a Afryką, która eksportuje do Chin znaczące ilości surowców energetycznych.

Z perspektywy chińskiej polityka klimatyczna jest elementem polityki energetycznej, będącej najważniejszym elementem polityki gospodarczej kraju. Wprowadzane obecnie zmiany postrzegane są jako korzystne dla gospodarki. Powodują zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych zwiększając bezpieczeństwo energetyczne kraju. Ponadto,

²³ ang. Group of 77 – grupa zrzeszająca kraje rozwijające się utworzona w opozycji do G-7 w której skład wchodziły najbogatsze gospodarki świata. W 2008 roku liczyła 130 członków.

²⁴ ang. Forum On China-Africa Cooperation.

²⁵ Forum On China-Africa Cooperation Sharm-El-Sheik Action Plan (2010-2012), <http://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/dsjbjzjhy/hywj/t626387.htm>.

adaptacja do zmian pogodowych i przewidywanych skutków zmian klimatu jest ekonomicznie bardziej uzasadnione niż droższe usuwanie szkód. Rozwój gospodarczy jest dla Chin sprawą wewnętrzną o najwyższym znaczeniu. Klimat i gospodarka są traktowane przez Chiny nierozłącznie i dlatego tak trudno jest im przyjąć międzynarodowe zobowiązania dotyczące redukcji gazów cieplarnianych.

Marcin SZWAJKAJZER

Student Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie na kierunkach Stosunki Międzynarodowe oraz Finanse i Bankowość. W 2009 roku praktykant w Departamencie Azji i Pacyfiku w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W latach 2008-2009 student na SOAS w Londynie na kierunku China Contemporary Studies.

E-mail: mszwajkajzer@gmail.com

W przypadku osób, instytucji zainteresowanych przedrukiem tekstów publikowanych w ramach serii „Analizy i Opinie CSM” uprzejmie prosimy o kontakt z autorami opracowań i umieszczenie w treści przedruku adnotacji, iż *„Tekst ukazał się w serii Analizy i Opinie CSM: „Zmiany klimatu: wyzwania dla gospodarki nr 8”. Pełny tekst publikacji dostępny jest również na stronie: www.csm.org.pl.”*